

Alene-arbejde
– må man det?

DANSK METAL

Forord

Alene-arbejde er ikke en risikofaktor i sig selv, men ansatte skal ikke sættes til arbejde som er særligt farligt at udføre alene, og ansatte som arbejder alene må ikke udsættes for unødigt risiko. De ansatte som arbejder alene skal altid kunne tilkalde hjælp i en farlig situation. Nogle arbejdsopgaver stiller særlige krav til viden og overblik ved håndtering af vanskelige eller farlige situationer, og disse krav øges, hvis man er alene om ansvaret.

Dansk Metal får ofte spørgsmål om alene-arbejde fx i forbindelse med indførelse af aften- eller natarbejde eller rådighedsvagter. Derfor opfordrer vi tillidsrepræsentanter og ledelse på virksomheder som skal indføre, eller har indført, alene-arbejde, til at indgå lokalaftaler, som fastlægger de nærmere betingelser.

Denne pjece beskriver, hvordan virksomhederne skal anvende arbejdsmiljølovens regler og deres arbejdspladsvurdering til at træffe forholdsregler, så alene-arbejde kan foregå forsvarligt, samt hvilke arbejdsopgaver, man ikke må udføre alene. Du finder også gode råd, om hvordan sikkerheds- og tillidsrepræsentanter kan fastlægge betingelserne for alene-arbejde i samarbejde med virksomhedens ledelse.

Pjecen foreligger kun elektronisk og vil blive revideret løbende, men du må gerne bruge den

på jeres egen arbejdsplads. Mangler du noget i pjecen, er du velkommen til at kontakte os på miljo@danskmetal.dk

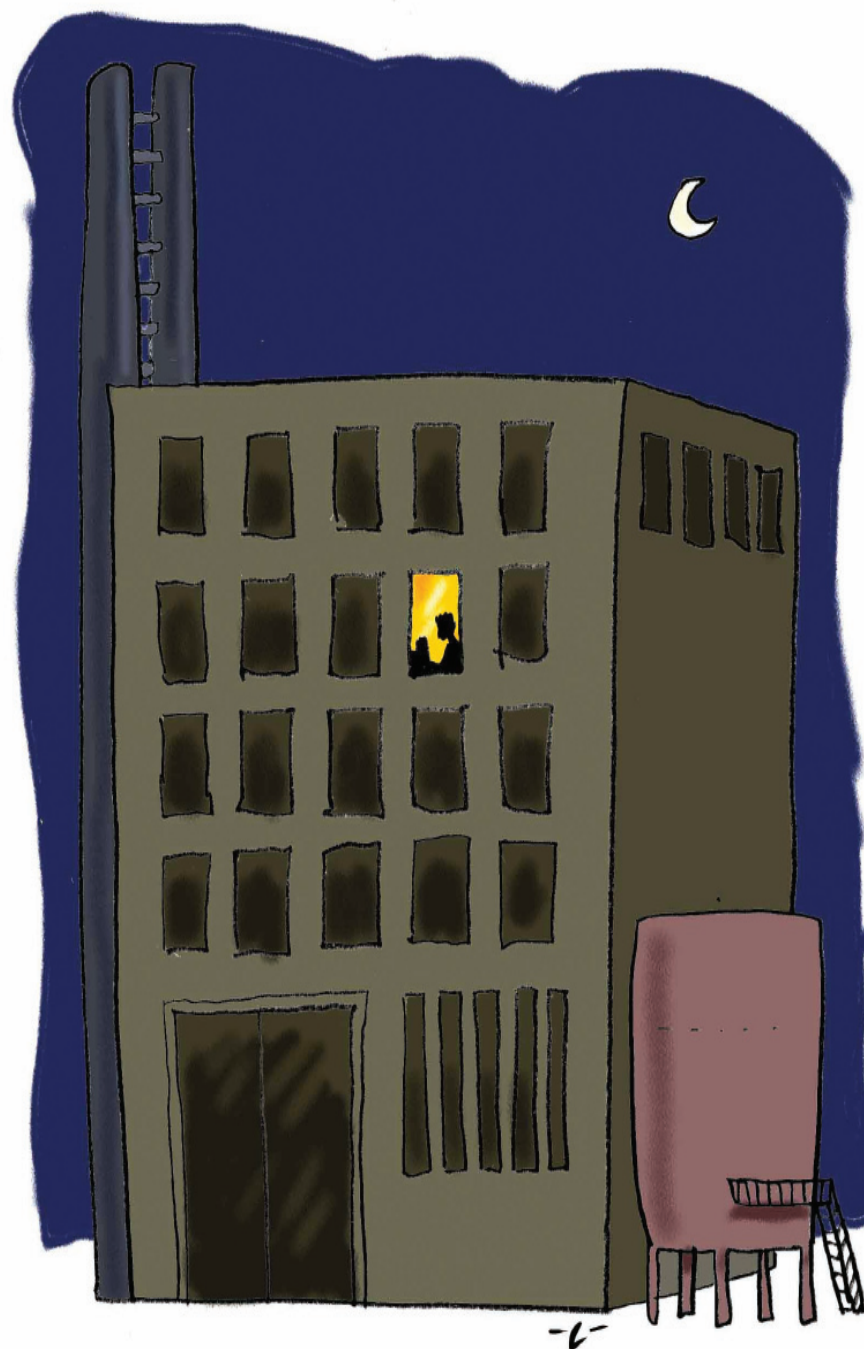
God arbejdslyst

Dansk Metal

Indhold

<i>Hvad er alene-arbejde?</i>	<i>Side 4</i>
<i>Hvor forekommer alene-arbejde?</i>	<i>Side 4</i>
<i>Hvornår må man ikke arbejde-alene?</i>	<i>Side 4</i>
<i>Hvor må alene-arbejde ikke foregå?</i>	<i>Side 5</i>
<i>Alene-arbejde som kan være belastende.</i>	<i>Side 6</i>
<i>Helbredsfare ved alene-arbejde.</i>	<i>Side 7</i>
<i>Arbejdspladsvurdering.</i>	<i>Side 7</i>
<i>Instruktion ved alene-arbejde.</i>	<i>Side 9</i>
<i>Kontakt til ansatte på alene-arbejde.</i>	<i>Side 9</i>
<i>Hvis du arbejder alene.</i>	<i>Side 9</i>
<i>Hvis du er kontaktperson for én som arbejder alene.</i>	<i>Side 10</i>
<i>Generelle sikkerhedsforanstaltninger.</i>	<i>Side 10</i>
<i>Sikkerhedsorganisationens opgave.</i>	<i>Side 10</i>
<i>Læs mere om alene-arbejde.</i>	<i>Side 10</i>
<i>Tjekliste ved alene-arbejde.</i>	<i>Side 11</i>

Hvad er alene-arbejde?

Ansatte som er alene på arbejdspladsen eller hvor det er svært at få fat i en leder eller en kollega fx. i en afdeling på en større virksomhed, hvor der er stor afstand mellem afdelingerne udfører alene-arbejde.

Hvor forekommer alene-arbejde?

Alene-arbejde forekommer typisk ved:

- enmandsbetjente anlæg
- vagtopgaver uden for normal arbejdstid
- arbejde i kontrolrum
- aften- og nattevagter
- visse reparations- og vedligeholdelsesarbejder
- akutte tilkaldevagter, specielt aften og nat, hvor der skal foretages reparationer
- arbejde på et fjerntliggende lager
- overarbejde

Arbejde hvor der er risiko for uheld eller ulykker, kan være belastende for den ansatte, der arbejder alene.

Hvornår må man ikke arbejde alene?

Hvis der er særlig fare ved alene-arbejdet, som ikke kan forebygges, må man ikke arbejde alene:

Bekendtgørelsen om arbejdets udførelse

§ 11. Hvis den ansatte går alene ved en arbejdsproces, og dette kan medføre en særlig fare for den pågældende, skal arbejdet tilrettelægges således, at denne fare imødegås. Kan faren ikke imødegås, må den ansatte ikke arbejde alene.

Stk. 2. Det skal sikres, at kun ansatte, der har fået passende instruktion, har adgang til områder, hvor der er en særlig fare.

Bestemmelsen betyder, at det skal vurderes, om der er en særlig fare ved det arbejde som påtænkes udført som alene-arbejde. Det skal vurderes, om der er risiko for alvorlige ulykker eller belastninger ved arbejdet.

Bestemmelsen betyder også, at faren først og fremmest skal forebygges. Hvis faren ikke kan forebygges, må den ansatte ikke arbejde alene ved den pågældende arbejdsproces. Hvor arbejdsmiljøloven foreskriver vagtmænd er dette som reglen af hensyn til at kunne gribe hurtigt ind ved ulykker eller tilløb til ulykker ved farligt arbejde.

Bekendtgørelsen om arbejdets udførelse

Planlægning og tilrettelæggelse af arbejdet

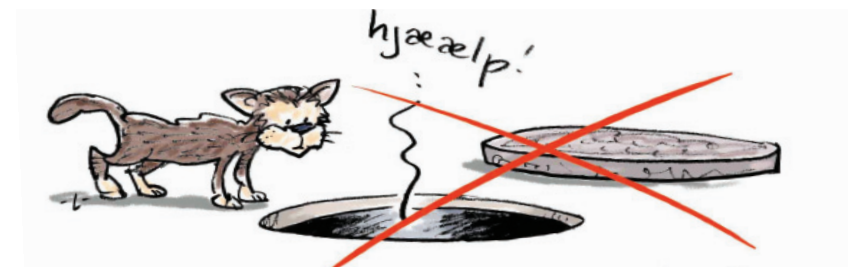
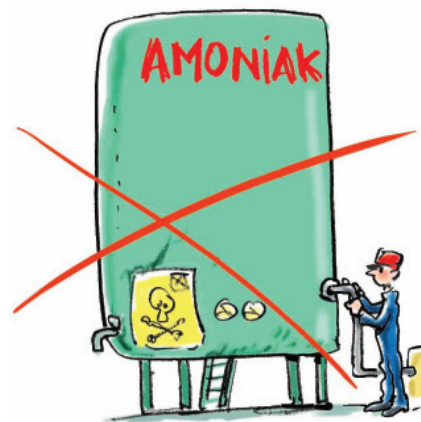
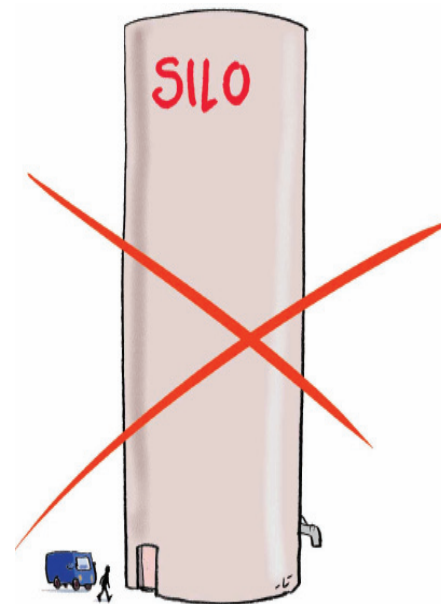
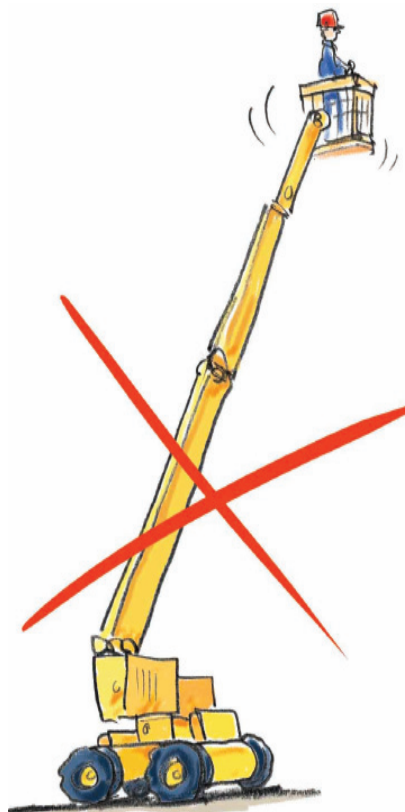
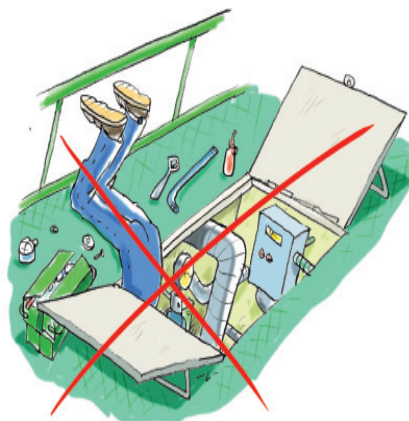
§ 4. Arbejdet skal i alle led planlægges og tilrettelægges således, at det kan udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Planlægningen og tilrettelæggelsen af arbejdet skal ske under hensyntagen til de forebyggelsesprincipper, der er angivet i bilag 1. Det skal iagttages, at der ikke foreskrives eller forudsættes anvendt konstruktioner, planudformninger, detailløsninger og arbejdsmetoder, der kan være farlige for eller i øvrigt forringe sikkerhed eller sundhed ved arbejdets udførelse. Endvidere skal det sikres, at de samlede påvirkninger i arbejdsmiljøet på kort eller lang sigt ikke forringer de ansattes sikkerhed eller sundhed.

Hvor må alene-arbejde ikke foregå?

Alene-arbejde må ikke foregå ved fx:

- fare for nedstyrtning
- i lukkede rum og kanaler
- i områder uden radiokontakt
- arbejde, inspektion, tømning og reparation i siloanlæg
- kedelarbejde, hvor kedel er i drift
- brønde og tunneller
- arbejde fra lift
- røgdykning
- kloakarbejde i brønde
- reparationsarbejde ved syre- og ammoniak-anlæg
- arbejde i ingeniørgange, hvor der ikke er mulighed for radiokontakt
- arbejde på og ved ammoniaklagre
- særlige reparationsarbejder uden for normal arbejdstid
- arbejde i fjernvarmebrønde

På nogle særligt farlige områder er der krav om brug af vagtmænd. Det kan være ved reparation af spånsiloanlæg eller ved arbejde i kloaker og brønde.

Arbejdstilsynets vejledning om tømning, vedligeholdelse og reparation af spånsiloer, At-vejledning D.2.10

Vedligeholdelse og reparation

De særlige sikkerhedsforanstaltninger kan fx være, at den ansatte, som skal ind i siloen under tømningen, forsynes med sikkerhedssele og livline, og at der placeres vagtmand uden for siloen, som er specielt instrueret i bjærgning og nødhjælp. Vagtmanden skal ligeledes anvende personlige værnemidler.

Bekendtgørelsen om kloakarbejde

I brønde, ledninger og andre trange rum skal der under arbejdets udførelse oven for den opgang, som er nærmest arbejdspladsen, være posteret 2 vagtmænd, som til stadighed har kontakt med de arbejdende personer.

Unge under 18 år må ikke arbejde uden tilsyn.

Bekendtgørelse om unges arbejde

Arbejdet skal udføres under effektivt tilsyn af en person, der er fyldt 18 år og har fornøden indsigt i arbejdets art. Tilsynet skal tilpasses arbejdets art.

Alene-arbejde som kan være belastende

- Arbejde som tilkalde- eller rådighedsvagt, hvor man ikke ved hvad der venter en, når man rykker ud på en akut opgave. Fx kræver systemnedbrud ofte stor ansvarlighed, overblik og koncentration for at få løst opgaven.

- Hvis man er alene, og der ikke umiddelbart kan hentes hjælp i tilfælde af ulykke. Eller hvis en opgave er for vanskelig til, at man selv kan løse den forsvarligt, og man derefter bliver draget til ansvar for forkert håndtering. Hvis opgaven i øvrigt kræver speciel viden om håndtering af fx kemiske stoffer eller stærkstrøm. Også situationer med risiko for ulykker eller farer ved arbejde på stillads, i brønde eller i snævre rum.
- Procesovervågningsarbejde som fx svinger mellem at være stille, monotont og trættende – og krævende og stressende. Det øger risikoen for, at man ikke griber ind i rette tid, hvis der sker fejl i processen.

Helbredsfare ved alene-arbejde

Helbredsrisikoen har ofte med det psykiske arbejdsmiljø at gøre:

- utryghed – kan skyldes mangel på information om arbejdsopgavernes indhold
- usikkerhed – kan opstå ved manglende praktisk eller social støtte i arbejdssituationerne.
- frygt for ulykker – især ved usikkerhed omkring, hvordan man får hurtig hjælp i tilfælde af ulykke. Vedvarende frygt kan give hovedpine og muskelsmerter, især i nakke og skuldre. Anspændthed kan også betyde, at man har svært ved at koncentrere sig.
- stress – fx ved mange uoverskuelige opgaver og mange krav i arbejdet, især når akutte opgaver bliver komplicerede, omfattende og måske opstår i forbindelse med en ulykke. Stresssymptomer kan vise sig ved muskelspændinger, irritabilitet og besvær med at huske og koncentrere sig.
- monotonitilstand – kan opstå ved ensformigt overvågningsarbejde fx i kontrolrummet, hvor man skal koncentrere sig i lang tid, være årvågen og have øje for detaljer. Kommer man i en tilstand af monoton, bliver man mindre fysisk og psykisk aktiv og måske mere døs.
- natarbejde – præstationsevnen er sædvanligvis lavere om natten. Det kræver derfor ekstra ressourcer at være vågen og agtpågivende under arbejdet. Det øger som regel den fysiske og psykiske belastning hos den enkelte.

Arbejdspladsvurdering

Når særlige farer ved alene-arbejde skal vurderes, anvendes virksomhedens arbejdspladsvurdering (APV). Hvis der påtænkes alene-arbejde skal sikkerhedsorganisationen lave en vurdering af, hvorvidt den konkrete opgave kan udføres forsvarligt som alene-arbejde.

Arbejdstilsynets vejledning om Arbejdspladsvurdering, At-vejledning D.1.1

Kortlægningen kan ses som en samlet registrering af arbejdsmiljøforholdene. Målet er at skabe et overblik over forholdenes art, omfang og farer.

Typiske påvirkninger og farer i arbejdsmiljøet er:

Psykiske forhold: Fx alene-arbejde.

Arbejdspladsvurderingen af alene-arbejde skal bl.a. forholde sig til:

- en kortlægning og vurdering af de arbejdsprocesser og arbejdsopgaver, der indebærer alene-arbejde
- en kortlægning og vurdering af de specielle risikomomenter ved de enkelte arbejdsopgaver og arbejdsprocesser, der udføres alene
- særlige farer ved arbejde som udføres alene

>>>

- om der anvendes farlige maskiner og værktøjer
- om arbejdet kræver særlig instruktion, viden eller andre forudsætninger
- om der er tilstrækkelige sikkerhedsinstruktioner for alene-arbejde
- nødvendige sikkerhedsforanstaltninger ved mulige afvigelser fra normal drift
- forebyg risikoen for ulykker ved alene-arbejde
- klare retningslinjer for, hvad man gør i tilfælde af ulykke eller tilløb til ulykke
- om der er fastlagt tilkaldemuligheder evt. overvågningssystemer og sikkerhedsudstyr i forbindelse med ulykker eller uheld
- om der er en beredskabsplan i tilfælde af ulykker
- om der er retningslinier for, hvilke opgaver der ikke må udføres alene

Arbejdspladsvurderingens handlingsplan kan bl.a. indeholde beslutninger om:

- instruktion i at udføre alene-arbejde
- retningslinjer for, hvornår arbejdsopgaver ikke må udføres alene
- retningslinjer for de tekniske hjælpemidler, der skal være til rådighed ved alene-arbejde
- retningslinjer for hvornår og hvordan den ansatte, der arbejder alene, skal kontakte kolleger eller leder
- instruktion i sikkerhedsforanstaltninger ved betjening og nedbrud på anlægget

- retningslinjer for, hvad man gør, hvis det viser sig at arbejdsopgaver, som udføres alene, ikke kan udføres forsvarligt
- information om reparation og vedligeholdelse af anlægget
- hvordan tilløb til ulykker undersøges, så gentagelser undgås

Instruktion ved alene-arbejde

Skal bl.a. indeholde:

- hvordan arbejdet skal udføres forsvarligt
- hvilke sikkerhedsforanstaltninger, der skal anvendes
- hvilke driftssituationer der ikke må håndteres alene
- hvordan man skal forholde sig i tilfælde af ulykke
- hvordan den ansatte anvender alarmer og kaldesystemer

Husk også at instruere de kolleger, som skal holde øje med eller være til rådighed for dem der arbejder alene!

Bekendtgørelsen om arbejdets udførelse

Oplæring og instruktion

§ 18 Arbejdsgiveren skal sørge for, at hver enkelt ansat, uanset ansættelsesforholdets karakter og varighed får en tilstrækkelig og hensigtsmæssig oplæring og instruktion i at udføre arbejdet på farefri måde. Der skal gives oplysninger om de ulykkes- og sygdomsfarer, der eventuelt er forbundet med deres arbejde, herunder om arbejdsmedicinske undersøgelser, den ansatte har adgang til.

Kontakt til ansatte, der arbejder alene

Udarbejd:

- faste procedurer for kontakt til medarbejdere, der arbejder alene
- telefonlister på arbejdsleder eller sikkerhedsrepræsentant i tilfælde af ulykke
- retningslinier for at medarbejdere, der arbejder alene altid bliver udstyret med radio- eller mobiltelefoner, så de kan komme i kontakt med andre

Kontaktsystemer kan fx være:

- Mobiltelefon, hvor medarbejderen foretager regelmæssige sikkerhedsopkald eller fx sender sms-beskeder
- Bærbart radioudstyr med nødknap
- Alarm som den ansatte bærer. Den skal udløse sig selv ved fald og kunne sende en statusmelding til vagtcentralen, hvis man ikke selv er i stand til det
- Overvågningskamera som følges fra kontrolrum

Sikkerhedsudvalget kan fastsætte tidsintervallet mellem kontakt, ud fra en konkret vurdering af den enkelte arbejdsituation. Der anbefales at være kontakt mindst hver anden time.

Hvis du arbejder alene

- Orientér dig om virksomhedens retningslinier for alene-arbejde og følg dem
- Anvend de nødvendige tekniske hjælpemidler og personlige værnemidler
- Overhold sikkerhedsbestemmelserne
- Deltag i møderne på virksomheden, så du er orienteret om virksomhedens sikkerhedsarbejde
- Spørg din arbejdsleder, hvis du er usikker på forholdene
- Kontakte sikkerhedsgruppen, hvis forholdene ved alene-arbejdet kan forbedres

Hvis du er kontaktperson for én, som arbejder alene

- Orientér dig om virksomhedens retningslinier for alene-arbejde og følg dem
- Kontrollér, at kontaktsystemet til den der arbejder alene virker efter hensigten
- Skaf dig kendskab til hvilke opgaver, og hvor på virksomheden, der udføres alene-arbejde, mens du er på kaldevagt
- Kontakt din arbejdsleder eller sikkerhedsgruppen, hvis forholdene ved alene-arbejdet kan forbedres

Generelle sikkerhedsforanstaltninger

- alle medarbejdere skal vide, hvor alene-arbejde ikke må foregå
- der skal være klare sikkerhedsinstruktioner om alene-arbejde
- der skal være tilgængelige overvågnings-, kalde- og kontrolsystemer
- medarbejdere skal have mulighed for at tilkalde hjælp fra kolleger under alene-arbejdet
- farer og risici ved alene-arbejdet skal være kendt af de ansatte
- det påkrævede sikkerhedsudstyr skal være til stede
- ulykker og nærvæd-ulykker skal registreres og undersøges
- ansatte, der arbejder alene, skal have mulighed for at deltage i informationsmøder på arbejdspladsen

- arbejdsinstruktioner og procedurer skal være skriftlige
- arbejdslederen skal give nye medarbejdere en grundig information om de forholdsregler og instrukser, der gælder ved alene-arbejde
- ansatte, som arbejder alene, skal vide, hvem der er deres sikkerhedsgruppe
- sikkerhedsrunderinger skal også omfatte de arbejdsopgaver og arbejdsprocedurer, hvor der arbejdes alene

Sikkerhedsorganisationens opgave

- Udarbejde arbejdspladsvurdering (APV) af alene-arbejde
- Kontrollere, at arbejdsforholdene ved alene-arbejde er forsvarlige

- Sikkerhedsgruppen bør have en fast procedure vedrørende kontakt til den eller de personer, der udfører alene-arbejde

I virksomheder uden sikkerhedsorganisation gælder de samme pligter med at vurdere og kontrollere alene-arbejde. Her løses opgaven i samarbejde mellem ledelse og medarbejdere.

Læs mere om alene-arbejde

- Bekendtgørelse om arbejdets udførelse
- Bekendtgørelse om tømning, vedligeholdelse og reparation af spånsiloer
- Bekendtgørelse om kloakarbejde
- At-vejledning D.1.1. om udarbejdelse og revision af arbejdspladsvurdering
- At-vejledning D.4.1 om kortlægning af psykisk arbejdsmiljø
- At-vejledning F.0.5 om forebyggelse af arbejdsulykker i store og mellemstore virksomheder
- At-meddelelse 4.08.2 om psykisk træthed
- At-meddelelse 4.08.1 om monotoni
- At-publikation om arbejdsbetinget stress
- Arbejdstilsynets håndbog om psykisk arbejdsmiljø
- Alene-arbejde – Vejledning om kraftværker og varmegværker, Industriens Branchearbejdsmiljøråd
- Vejledning om alene-arbejde i træ- og møbelindustrien, Industriens Branchearbejdsmiljøråd

Tjekliste ved alene-arbejde

Spørgsmål – svar Ja eller Nej

- Mangler der APV for alene-arbejdet?
- Anvendes farlige maskiner og værktøj?
- Mangler der afspærring til farlige områder?
- Er der steder, hvor det er muligt at falde ned, blive klemmt eller hænge fast?
- Mangler der sikkerhedsinstruktioner, eller er de utilstrækkelige?
- Skal der arbejdes i lukkede rum, kanaler eller siloanlæg?
- Består arbejdet i at reparere, gøre rent eller andre ting, hvor sikkerhedsforanstaltninger helt eller delvist er afbrudt?
- Mangler der muligheden for at tilkalde hjælp i tilfælde af ulykker?
- Mangler der effektive kontaktsystemer?
- Er der andre særlige farer ved at udføre arbejdet alene?

Kan der svares JA til et eller flere af spørgsmålene, må den ansatte ikke umiddelbart arbejde alene.

Der skal foretages en risikovurdering, som skal klarlægge, om der kan træffes foranstaltninger, som sikrer, at arbejdet kan udføres sikker-

hedsmæssigt forsvarligt af den ansatte.